

DASAR PERBANDARAN NEGARA

Pengenalan

Keperluan penyediaan DPN telah ditekankan di dalam RMK-8 dan RMK-9 di mana DPN perlu digubal untuk meningkatkan keberkesanan kualiti perkhidmatan bandar ke arah mewujudkan bandar yang selamat, bersistematis, moden dan menarik. Peruntukan di bawah Bahagian IIB, Seksyen 6B (3), Akta Perancangan Bandar dan Desa (Akta 172) yang dipinda pada tahun 2001 (Akta A1129), juga menyatakan keperluan bagi Ketua Pengarah Perancangan Bandar dan Desa menimbangkan dasar perbandaran negara atau dasar lain yang serupa dalam menyediakan draf Rancangan Fizikal Negara (RFN).

Tujuan Dasar Perbandaran Negara

Dasar Perbandaran Negara merupakan dasar yang memandu dan menyelaras perancangan dan pembangunan perbandaran negara supaya lebih efisien dan sistematis khususnya bagi mengurus peningkatan jumlah penduduk bandar pada tahun 2020 dengan penekanan terhadap keseimbangan pembangunan sosial, ekonomi dan fizikal di dalam bandar. Ia juga akan dijadikan asas untuk menggalakkan integrasi dan perpaduan kaum yang akan tinggal dalam kawasan bandar.

Dasar Perbandaran Negara akan dijadikan teras utama dalam semua aktiviti perancangan dan pembangunan bandar di Semenanjung Malaysia termasuk penyediaan rancangan-rancangan pemajuan di peringkat negeri dan tempatan. Dasar ini akan menggariskan perkara-perkara teras, dasar-dasar, langkah-langkah

dan pelan tindakan perlaksanaan bagi menyelaras dan mengurus perbandaran negara.

Isu dan Cabaran

- i. **Kadar Perbandaran yang Pesat**
- ii. **Penurunan Kualiti Alam Sekitar**
- iii. **Ekonomi Bandar yang Kurang Berdaya Saing**
- iv. **Sistem Pengangkutan yang Tidak Cekap**
- v. **Kemerosotan Kualiti Hidup Penduduk Bandar**
- vi. **Kurang Penekanan Terhadap Rekabentuk Bandar Dan Pemuliharaan Warisan**
- vii. **Tadbir Urus Bandar Yang Kurang Berkesan**

Matlamat

Mewujudkan Bandar Berwawasan dengan Komuniti dan Kehidupan yang Sejahtera Menerusi Pembangunan Perbandaran yang Mampan

Objektif

- i. Membangunkan bandar yang terancang, berkualiti, progresif dan mampan ;
- ii. Membangun dan memperkuuhkan ekonomi bandar yang berdaya saing ;
- iii. Mewujudkan persekitaran yang kondusif bagi menggalakkan pembangunan sosial ;
- iv. Membasmi kemiskinan bandar ;
- v. Memperkuuhkan sistem perancangan, pelaksanaan dan pemantauan ;
- vi. Memantapkan institusi pentadbiran dan pengurusan bandar.

Teras Dasar Perbandaran Negara

- i. Pembangunan Perbandaran yang Efisien dan Mampan
- ii. Pembangunan Ekonomi Bandar yang Kukuh, Dinamik dan Berdaya Saing
- iii. Sistem Pengangkutan Bandar yang Bersepadu dan Efisien
- iv. Penyediaan Perkhidmatan Bandar, Infrastruktur dan Utiliti yang Berkualiti
- v. Pewujudan Persekuturan Kehidupan Bandar yang Sejahtera dan Beridentiti
- vi. Tadbir Urus Bandar yang Efektif

PELAN TINDAKAN PELAKSANAAN DASAR PERBANDARAN NEGARA DAN LANGKAH

TERAS 1 : PEMBANGUNAN PERBANDARAN YANG EFISIEN DAN MAMPAH

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN1 DPN menjadi rangka kerja atas pembangunan bandar-bandar di Malaysia.	i. Memastikan semua rancangan pembangunan dan pemajuan (RFN, RW, RSN, RT dan RKK) mematuhi dasar-dasar yang telah digariskan di dalam DPN.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Melaksanakan pemantauan terhadap semua rancangan pembangunan dan pemajuan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
DPN2 Pembangunan bandar-bandar perlu berdasarkan kepada sistem hierarki bandar DPN.	i. Memastikan perancangan pembangunan bandar perlu berdasarkan hierarki bandar dan komponen bandar.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Menggunakan definisi bandar DPN bagi menentukan kawasan bandar.	▪ Jab. Perangkaan ▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBT
	iii. Mewujudkan sistem maklumat bandar melalui kajian Profil Bandar.	▪ JPBD
DPN3 Setiap pembangunan bandar perlu berdasarkan kepada Rancangan Pembangunan dan Pemajuan yang disediakan.	i. Mewartakan semua Rancangan Struktur, Rancangan Tempatan dan Rancangan Kawasan Khas.	▪ JPBD ▪ PBN ▪ KWP ▪ PBT
	ii. Mengenalpasti dan menyegerakan penyediaan Rancangan Wilayah bagi konurbasi-konurbasi pertumbuhan negara dan wilayah.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Menjadikan Rancangan Struktur, Rancangan Tempatan dan Rancangan Kawasan Khas sebagai panduan utama dalam proses kelulusan perancangan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menyelaras dan memantau pelaksanaan rancangan pembangunan dan pemajuan di peringkat persekutuan, negeri dan tempatan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	v. Menyelaras dan memantau perancangan pembangunan kawasan konurbasi melalui Jawatankuasa Perancang Wilayah.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Menguatkuasakan pematuhan terhadap semua Rancangan Pembangunan dan Pemajuan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	vii. Menubuhkan pangkalan data gunatanah yang komprehensif di peringkat negeri dan tempatan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
DPN4 Had pembangunan bandar (<i>urban growth limit</i>) ditentukan berdasarkan daya tampungan bagi setiap bandar di seluruh negara.	i. Menetapkan had pembangunan bandar (<i>urban growth limit</i>) yang berasaskan daya tampungan bagi setiap bandar dalam Rancangan Tempatan.	▪ JPBD ▪ PBT
	ii. Menetapkan kriteria Had Pembangunan Bandar.	▪ JPBD
	iii. Mengkaji semula had pembangunan bandar yang telah ditetapkan mengikut jangka masa yang bersesuaian.	▪ JPBD ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN5 Perancangan gunatanah yang optima dan seimbang perlu diberi penekanan dalam pembangunan bandar.	i. Memastikan pembangunan ditumpukan di dalam kawasan had pembangunan bandar bagi mewujudkan pembangunan bandar yang padat (<i>compact city</i>). ii. Memastikan setiap pembangunan baru yang dijalankan bersesuaian (<i>compatible</i>) dengan guna tanah sekitarnya. iii. Mensyaratkan Penilaian Impak Sosial dilaksanakan di dalam perancangan dan kelulusan semua aktiviti pembangunan awam dan swasta. iv. Memastikan zon tempat kerja disediakan berhampiran dengan tempat kediaman dan dilengkapi dengan kemudahan rekreasi. v. Menggalakkan pembangunan perumahan di dalam pusat bandar atau berdekatan pusat aktiviti yang mempunyai akses kepada kemudahan dan pengangkutan yang baik. vi. Memastikan kemudahan bengkel dan kilang-kilang kecil yang menimbulkan pencemaran alam sekitar serta menjana lalulintas yang tinggi dizonkan di kawasan yang bersesuaian.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ JPBD ▪ PBT ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
DPN6 Pembangunan bandar perlu memberi keutamaan kepada pembangunan semula di dalam kawasan bandar.	i. Melaksanakan pembangunan ‘infill’ di kawasan yang berpotensi. ii. Mengenalpasti dan menyediakan inventori kawasan-kawasan ‘brownfield’.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ JAS ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Merancang dan menyediakan program pembangunan semula kawasan 'brownfield'.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menjana semula kawasan-kawasan yang berpotensi untuk dibangunkan (<i>urban regeneration</i>).	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	v. Membaik pulih kawasan tanah tercemar sebelum dibangunkan.	▪ JAS ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta
	vi. Mewujudkan satu agensi yang bertanggungjawab merancang dan menguruskan pembangunan semula bandar.	▪ KPKT
	vii. Menggalakkan penglibatan pihak swasta melalui penyediaan insentif dan program usahasama dengan pihak kerajaan.	▪ KPKT ▪ PBN
DPN7 Pembangunan kampung di dalam bandar perlu diintegrasikan dengan pembangunan bandar.	i. Membangunkan semula kawasan-kawasan kampung yang sesak, tidak terancang dan terpinggir dari arus pembangunan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Memelihara ciri-ciri keunikan kampung disamping melengkapkan dan menaik taraf kemudahan infrastruktur dan utiliti serta kemudahan awam di dalam kawasan kampung.	▪ JKT ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Menggalakkan pendekatan Pembangunan Tanah Bersepakat (PTB) sebagai kaedah alternatif dalam membangunkan kampung di dalam bandar.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menyediakan premis-premis dan bangunan perniagaan mampu milik untuk meningkatkan kegiatan ekonomi penduduk tempatan di dalam kawasan kampung.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	v. Melaksanakan pembangunan kampung baru berdasarkan kepada Pelan Induk Kampung Baru.	▪ JKT ▪ KPKT
DPN8 Kawasan Sensitif Alam Sekitar dan Kawasan Pertanian Utama perlu dipulihara.	i. Melindungi dan memelihara kawasan-kawasan sensitif alam sekitar dan kawasan pertanian utama.	▪ JPBD ▪ KPIAT ▪ KWP ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Menjadikan kawasan hijau sebagai zon penampang untuk menghadkan pembangunan bandar.	▪ JPBD ▪ KPIAT ▪ KWP ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT
DPN9 Kawasan lapang dan rekreatif yang mencukupi perlu disediakan mengikut keperluan penduduk.	i. Memastikan kawasan rekreasi disediakan mengikut hierarki dan garis panduan serta piawaian.	▪ JLN ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	ii. Menyediakan kawasan-kawasan tanah lapang awam yang mencukupi melalui pemakaian sasaran petunjuk 2 hektar : 1000 penduduk bandar.	▪ Jab. Perhutanan ▪ JLN ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Memastikan kawasan lapang dan rekreasi dilengkapi dengan pelbagai kemudahan sukan mengikut keperluan dan permintaan penduduk setempat.	▪ JLN ▪ JPBD ▪ KBS ▪ KPKT ▪ PBT
	iv. Mewarta kawasan rekreasi dan memantau pelaksanaan pembangunannya.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	v. Menggalakkan pembangunan rangkaian hijau yang berkesinambungan dan bersepadu di bandar.	▪ JLN ▪ JPBD ▪ KWP ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Memastikan pembangunan menghadap sungai dan badan air.	▪ JPBD ▪ JPS ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	vii. Menggunapakai Dasar Lanskap Negara dalam penyediaan landskap.	▪ JLN ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	viii. Mengkaji semula garis panduan dan piawaian berkenaan penyediaan kawasan lapang dan rekreasi.	▪ JPBD ▪ PBT

TERAS 2 : PEMBANGUNAN EKONOMI BANDAR YANG KUKUH, DINAMIK DAN BERDAYA SAING

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN10 Pembangunan aktiviti ekonomi bandar yang bernilai tambah dan berintensifkan pengetahuan (k-ekonomi) di semua konurbasi digalakkan.	i. Menerimapakai konsep kluster di dalam konurbasi untuk menggalakkan pertumbuhan aktiviti-aktiviti bernilai tambah yang tinggi dan berintensifkan pengetahuan. ii. Mengenalpasti kawasan-kawasan khusus di mana jenis-jenis kluster sedia ada wujud dan memfokuskan pelaburan ke kawasan tersebut. iii. Mengenalpasti dan membangunkan kawasan-kawasan yang sesuai untuk menempatkan institusi latihan dan pendidikan tertiar bagi menyediakan tenaga mahir. iv. Menggalakkan pembentukan ‘cybercity’ dan ‘cybercentre’ untuk menjadi pemangkin pertumbuhan k-ekonomi. v. Mempromosi pembangunan taman perniagaan (<i>business park</i>) secara integrasi. vi. Memastikan penyediaan infrastruktur IT yang efisien untuk menggalakkan pembangunan e-perniagaan dan e-perdagangan. vii. Membangunkan kemudahan rekreasi dan kebudayaan yang sesuai untuk persekitaran kehidupan bandar yang kondusif kepada pelabur dan penduduk tempatan.	▪ KSTI ▪ KWP ▪ MITI ▪ PBN ▪ KSTI ▪ MITI ▪ PBN ▪ KPTM ▪ KSM ▪ PBN ▪ KSTI ▪ KWP ▪ MITI ▪ PBN ▪ MIDA ▪ MITI ▪ PBN ▪ KSTI ▪ KTAK ▪ PBN ▪ JPBD ▪ KeKKWA ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	viii. Meningkatkan promosi konurbasi sebagai pusat pelaburan.	▪ KWP ▪ MIDA ▪ MITI ▪ PBN
DPN11 Pembangunan ekonomi Pusat Petempatan Utama dan Kecil perlu dijatkan untuk menyokong peranannya dalam pembangunan wilayah.	i. Menggunapakai konsep kluster bagi memperkuuhkan ekonomi bandar dan hubungannya dengan kawasan pedalaman.	▪ KKLBW ▪ LKW ▪ MITI ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Membangunkan infrastruktur IT yang efisien untuk menyokong k-ekonomi.	▪ KSTI ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Mewujud dan mengukuhkan taman-taman perniagaan dan perindustrian khas untuk menggalakkan kluster-kluster ekonomi.	▪ JPBD ▪ MITI ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menyediakan insentif bagi pembangunan semula kawasan 'brownfield' sebagai zon perniagaan dan perindustrian khas.	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	v. Menggalakkan penyediaan lot-lot perniagaan kecil di kawasan kediaman.	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Menggalakkan konsep pejabat kecil di unit kediaman (SOHO).	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
	vii. Menyediakan garispanduan perancangan pejabat kecil di unit kediaman.	▪ JPBD

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	viii. Mengenalpasti kawasan-kawasan yang sesuai bagi penubuhan institusi-institusi latihan kemahiran dan pendidikan. ix. Menyediakan kemudahan rekreasi untuk menyokong persekitaran perniagaan.	▪ KPTM ▪ KSM ▪ PBN ▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
DPN12 Bandar-bandar yang mempunyai fungsi dan ciri-ciri khas (<i>special feature towns</i>) dibangunkan mengikut potensi dan keistimewaan masing-masing.	i. Mengenalpasti bandar-bandar yang mempunyai fungsi dan ciri-ciri khas seperti: • Bandar Sempadan ; • Bandar Pelancongan; • Bandar Berciri Khas (<i>Special Role Centre</i>) ; • Bandar Perindustrian Khas; dan • Bandar Nod Pengangkutan dan Perhubungan akan Datang. ii. Membangunkan ekonomi bandar ciri khas mengikut keistimewaan masing-masing dengan menyediakan kemudahan sokongan.	▪ JPBD ▪ KeKKWa ▪ Kem. Pelancongan ▪ PBN ▪ PBT ▪ JPBD ▪ KeKKWA ▪ Kem. Pelancongan ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Merancang dan memulihara zon gunatanah untuk mengekalkan keistimewaan masing-masing.	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
DPN13 Peluang pekerjaan terutama kepada kumpulan yang berpendapatan rendah dipertingkat dan dipelbagaikan tanpa mengira kaum.	i. Mengenalpasti profil golongan miskin bandar berdasarkan Pendapatan Garis Kemiskinan (PGK).	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Melaksanakan Program Pembasmian Kemiskinan Bandar (PPKB).	▪ KPKT ▪ PBN
	iii. Menyediakan ruang perniagaan khusus untuk peniaga kecil melalui pembinaan medan selera, gerai, tapak pasar tani kekal, tapak pasar malam, ruang niaga, pasar dan bengkel di lokasi yang bersesuaian.	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iv. Menggalakkan penyediaan peluang pekerjaan dalam sektor industri kecil dan sederhana (IKS) berhampiran dengan kawasan kediaman.	▪ JPBD ▪ KPUK ▪ KSM ▪ PBN ▪ PBT
	v. Membantu IKS sedia ada yang telah memainkan peranan menyumbang kepada pertumbuhan ekonomi dengan menyediakan tempat yang sesuai untuk mengembangkan aktiviti perniagaan ekonomi.	▪ JPBD ▪ KPUK ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Menyediakan peluang pekerjaan di kawasan perumahan kos rendah dan perkampungan tradisi di dalam bandar.	▪ KPUK ▪ KSM ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	vii. Menggalakkan konsep bekerja dari rumah untuk memberi peluang pekerjaan kepada golongan berpendapatan rendah, orang kurang upaya dan wanita.	▪ KPUK ▪ KPWK ▪ KWP ▪ PBN
	viii. Menggalakkan pembangunan in-situ untuk mengekalkan peluang pekerjaan.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ix. Menyediakan kemudahan infrastruktur yang lengkap bagi sektor tidak formal.	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	x. Menyediakan program-program latihan kemahiran untuk penduduk berpendapatan rendah.	▪ KPUK ▪ KSM

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	xi. Mengenalpasti dan menyokong perniagaan kecil yang menyediakan perkhidmatan kepada penduduk di konurbasi, pusat petempatan utama dan pusat petempatan kecil.	▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
DPN14 Pembangunan kawasan perbandaran akan mengambilkira identiti Malaysia yang melibatkan pelbagai kaum. Penglibatan golongan Bumiputera dan mereka yang berpendapatan rendah dalam sektor ekonomi bandar akan dipertingkatkan. Pada masa yang sama, kepentingan dan peluang serta potensi masa depan kaum lain yang sedia ada tidak terjejas atau diselek.	i. Menyediakan kuota dalam mendapatkan lesen, permit dan pengagihan premis atau gerai perniagaan, tapak pusat penjaja, tapak industri kecil dan rumah kedai di lokasi yang strategik.	▪ PBN ▪ PBT
	ii. Menetapkan minimum 30 peratus dari jumlah unit dan ruang lantai perniagaan mampu milik dilokasi yang strategik.	▪ MARA ▪ PBN ▪ PBT ▪ LKB
	iii. Unit-unit kuota Bumiputera yang tidak terjual akan dibeli oleh agensi kerajaan seperti PKEN, MARA, LKB, PBT dan Lembaga Perumahan Negeri (LPN) untuk disewakan.	▪ LPN ▪ MARA ▪ PBN ▪ PBT ▪ LKB
	iv. Menggalakkan pembinaan premis perniagaan, bazar dan ruang pejabat di lokasi yang strategik oleh agensi-agensi kerajaan.	▪ MARA ▪ PBN ▪ PBT ▪ LKB
	v. Menyediakan ruang tapak perniagaan secara terancang untuk sektor tidak formal seperti ruang pasar malam, pasar tani dan bazar Ramadhan.	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Menggalakkan pembangunan program-program latihan dan pembangunan kemahiran dalam bidang pengurusan, pengoperasian perniagaan dan keusahawanan.	▪ KPUK ▪ KSM ▪ MARA
	vii. Mewujudkan jaringan usahasama antara sektor awam dan swasta bagi golongan Bumiputera.	▪ Semua agensi awam

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	viii. Menggalakkan usahasama antara Bumiputera dengan bukan Bumiputera bagi peluang baru yang sesuai.	▪ KPUK ▪ MARA ▪ LKB

TERAS 3 : SISTEM PENGANGKUTAN BANDAR YANG BERSEPADU DAN EFISIEN

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN15 Sistem pengangkutan awam yang bersepadu, efisien dan mesra pengguna dibangunkan.	i. Menyediakan pelan induk pengangkutan awam di semua peringkat perbandaran.	▪ KWP ▪ LPKP ▪ MOT ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Menyediakan garispanduan berdasarkan kepada sasaran mod pengangkutan awam yang telah disediakan.	▪ JPBD ▪ MOT ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Membina terminal pengangkutan multi-modal mengikut hierarki bandar.	▪ KWP ▪ MOT ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Mengintegrasikan sistem pengangkutan awam di dalam perancangan guna tanah dengan menggunakan konsep 'Transit Oriented Development' (TOD).	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
	v. Membangunkan sistem pengangkutan awam berkapasiti tinggi di Konurbasi Pertumbuhan Negara, Wilayah, Separa Wilayah dan Pertumbuhan Negeri.	▪ KWP ▪ MOT ▪ PBN
	vi. Menyediakan terminal 'Park and Ride' di Konurbasi Pertumbuhan Negara, Wilayah dan Separa Wilayah.	▪ KWP ▪ MOT ▪ PBT
	vii. Meningkatkan kawasan liputan laluan pengangkutan awam dan memastikan perkhidmatan pengangkutan awam yang cekap, efisien dan menepati waktu.	▪ KWP ▪ LPKP ▪ MOT ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	viii. Memperkenalkan sistem tiket bersepadu yang merangkumi semua mod pengangkutan awam.	▪ LPKP ▪ MOT
	ix. Memberi keistimewaan kepada OKU dan warga emas melalui penyediaan kemudahan fizikal, diskau tiket dan kemudahan sokongan lain.	▪ LPKP ▪ MOT ▪ PBT
	x. Mewujudkan satu agensi khusus bagi mentadbir, merancang dan melaksanakan sistem pengangkutan awam.	▪ MOT
	xi. Menyelaraskan operator-operator yang terlibat dalam penyediaan pengangkutan awam.	▪ LPKP
	xii. Memastikan operator-operator yang terlibat dalam penyediaan pengangkutan awam mematuhi pelan laluan yang telah ditetapkan.	▪ LPKP
	xiii. Menyemak semula perundungan yang berkaitan dengan pengurusan sistem pengangkutan awam.	▪ MOT
	xiv. Memastikan aspek perancangan pengangkutan awam diberi penekanan dalam Rancangan Tempatan.	▪ JPBD ▪ PBN ▪ PBT
	xv. Menggalakkan program berkongsi kereta untuk mengurangkan penggunaan kenderaan persendirian.	▪ MOT
	xvi. Menggalakkan penggunaan kenderaan mesra alam bagi mengurangkan tahap pencemaran udara.	▪ KSTI ▪ LPKP ▪ MOT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN16 Sistem pengurusan lalulintas yang lebih menyeluruh dilaksanakan untuk memastikan pergerakan lalulintas yang lebih cekap dan berkesan.	i. Menggunapakai sistem pengangkutan pintar dan 'navigation system' dalam pengurusan lalulintas di bandar. ii. Memperkenalkan sistem pengurusan lalulintas yang lebih efisien untuk mengawal kesan aktiviti di dalam pusat bandar yang menjana lalulintas keterlaluan. iii. Melaksanakan skim untuk menghadkan bilangan kenderaan persendirian yang memasuki pusat bandar. iv. Menghadkan kemudahan tempat letak kenderaan di pusat bandar. v. Mengawal pergerakan kenderaan dengan melaksanakan program 'traffic calming'. vi. Menggunapakai 'Computerised Area Traffic Control' di dalam kawasan perbandaran.	▪ KKR ▪ MOT ▪ PBT ▪ KKR ▪ PBT ▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ PBT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
DPN17 Rangkaian jalan raya yang lebih menyeluruh dibangunkan bagi meningkatkan aksesibiliti dan mobiliti di dalam dan di antara bandar.	i. Membangunkan jalan raya mengikut hierarki. ii. Meningkatkan aksesibiliti bagi melancarkan pergerakan kenderaan melalui penyediaan jalan lingkaran, jalan pintas dan laluan sehala. iii. Menyediakan laluan/orong khas untuk motosikal dan pejalan kaki di dalam kawasan bandar.	▪ KKLBW ▪ KKR ▪ PBT ▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iv. Melaksanakan kajian Penilaian Impak Sosial (SIA) terhadap perancangan jalan baru dan naik taraf jalan.	▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	v. Melaksanakan kajian Penilaian Impak Alam Sekitar (EIA) terhadap perancangan jalan baru dan naik taraf jalan khususnya di dalam kawasan sensitif alam sekitar (KSAS).	▪ JAS ▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Melaksanakan kajian Penilaian Impak Pengangkutan (TIA) untuk semua pembangunan di dalam kawasan perbandaran.	▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	vii. Melaksanakan audit keselamatan jalan raya (<i>Road Safety Audit</i>) di dalam perancangan pembangunan jalan raya.	▪ JKJR ▪ KKR ▪ PBN ▪ PBT

TERAS 4 : PENYEDIAAN PERKHIDMATAN BANDAR, INFRASTRUKTUR DAN UTILITI YANG BERKUALITI

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN18 Penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti dipertingkatkan serta memastikan pengurusan dan penyelenggaraan yang berterusan.	i. Melengkapkan penyediaan sistem pembetungan dan rawatan berpusat serta sistem saliran bagi kawasan-kawasan bandar.	▪ JPP ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Meningkatkan penyediaan kemudahan bekalan air, elektrik dan telekomunikasi berteknologi tinggi yang berkualiti selaras dengan keperluan pembangunan.	▪ JBA/PBAN ▪ JPP ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT ▪ TM ▪ TNB
	iii. Memastikan perancangan tapak bagi kemudahan infrastruktur dan utiliti ditetapkan di dalam Rancangan Tempatan mengikut keperluan pembangunan.	▪ JPBD ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menyediakan Pelan Induk Kumbahan yang meliputi program pengambilan balik tanah.	▪ JPP ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT
	v. Menggunakan teknik-teknik amalan dalam Manual Saliran Mesra Alam (MASMA) untuk mengurangkan ancaman banjir.	▪ JPS ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Mempertingkatkan kecekapan pengurusan air dengan penekanan kepada permintaan, penggunaan sumber alternatif dan bukan konvensional (penuaian air hujan, kitar semula air) serta mengurangkan pembaziran (air tidak terakaun).	▪ JBA/PBAN ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	vii. Menyelaras perancangan dan penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti oleh pelbagai agensi.	▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT
	viii. Melaksanakan strategi MyICMS 886 secara menyeluruh termasuk menyediakan infrastruktur Internet Jalur Lebar di semua kawasan di bawah pentadbiran Pihak Berkuasa Tempatan selaras dengan Pelan Jalur Lebar Negara (PJLN).	▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT ▪ SKMM
	ix. Menggalakkan perkongsian pintar di antara agensi-agensi yang menyediakan kemudahan infrastruktur dan utiliti (<i>service provider</i>).	▪ KPKT ▪ KTAK ▪ PBN ▪ PBT
	x. Menggalakkan perkongsian kemudahan infrastruktur dan utiliti di antara bandar terutama di dalam konurbasi.	▪ KPKT ▪ KTAK ▪ PBT
	xi. Mementingkan nilai-nilai estetik di dalam penyediaan infrastruktur dan utiliti sesuai dengan persekitaran.	▪ KTAK ▪ PBT
	xii. Menggunakan indikator MURNINet di dalam penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti.	▪ JPBD ▪ KTAK ▪ PBT
	xiii. Menggunakan polisi-polisi sedia ada yang berkaitan.	▪ KTAK ▪ PBT
DPN19 Sistem pengurusan sisa pepejal dan toksik yang terancang, berkesan dan mampan perlu dilaksanakan.	i. Menggunakan Dasar Pengurusan Sisa Pepejal dalam pelaksanaan dan pengurusan sisa pepejal.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Mengurangkan penjanaan sisa pepejal.	▪ KPKT ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Menggunakan bahan-bahan 'bio-degradable'.	▪ JAS ▪ KPKT ▪ NRE ▪ PBT
	iv. Melaksanakan program kitar semula.	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	v. Melaksanakan perkhidmatan pemungutan, pelupusan dan perawatan sisa pepejal dan sisa toksik yang sistematik dan selamat.	▪ KPKT ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta
	vi. Menyediakan infrastruktur pelupusan dan perawatan sisa pepejal dan sisa toksik yang sistematik dan selamat.	▪ JPBD ▪ KPKT ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT
DPN20 Kualiti perkhidmatan bandar dipertingkatkan untuk mewujudkan persekitaran kehidupan yang selesa dan sejahtera.	i. Pengurusan dan penyelenggaraan perkhidmatan bandar dilaksanakan dengan kaedah yang efisien, kos efektif dan mampu bayar.	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Menyediakan indeks kualiti hidup bandar bagi menilai tahap kesejahteraan penduduk.	▪ KPKT ▪ JPBD ▪ PBT
	iii. Menggalakkan penglibatan masyarakat, badan-badan bukan kerajaan dan pihak swasta dalam pengurusan dan penyediaan perkhidmatan bandar, infrastruktur dan utiliti.	▪ KPKT ▪ KPWKM ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iv. Mengadakan program kesedaran awam dan pendidikan kepada semua golongan masyarakat untuk mempertingkat dan menggalakkan budaya penyelenggaraan serta penjagaan harta awam.	▪ BBK ▪ KPM ▪ KPKT ▪ KPWKM ▪ PBN ▪ PBT

TERAS 5 : PEWUJUDAN PERSEKITARAN KEHIDUPAN BANDAR YANG SEJAHTERA DAN BERIDENTITI

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN21 Kemudahan perumahan yang mencukupi disediakan berasaskan keperluan penduduk.	i. Menggunakan Dasar Perumahan Negara sebagai asas di dalam penyediaan perumahan.	▪ JPN ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT ▪ SPNB ▪ Swasta
	ii. Mempelbagaikan jenis rumah, kategori mampu milik dan mampu bayar serta rekabentuk berkualiti di lokasi bersesuaian.	▪ JPN ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ SPNB ▪ Swasta
	iii. Menyasarkan matlamat 1 unit rumah bagi 1 isirumah.	▪ JPN ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menyasarkan matlamat Setinggan Sifar.	▪ JPN ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	v. Mengenalpasti kawasan perumahan kos rendah di dalam rancangan pemajuan.	▪ JPBD ▪ JPN ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	vi. Memastikan lokasi perumahan kos rendah berdekatan dengan tempat kerja, mempunyai aksesibiliti yang baik dan dilengkapi dengan infrastruktur serta kemudahan awam.	▪ JPBD ▪ JPN ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT ▪ SPNB
	vii. Mengambilkira keperluan pelbagai golongan masyarakat termasuk OKU dan warga emas dalam merancang kawasan perumahan.	▪ JPN ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	viii. Memastikan penyediaan rumah transit bagi pekerja asing di lokasi-lokasi yang bersesuaian.	▪ KPKT ▪ KSM ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta
DPN22 Kemudahan awam yang mencukupi, lengkap serta mesra pengguna disediakan dengan pengurusan dan penyelenggaraan yang berterusan.	i. Menyediakan kemudahan awam seperti kemudahan pendidikan, kesihatan, tempat ibadat untuk pelbagai agama, tanah perkuburan dan kemudahan-kemudahan lain berdasarkan keperluan penduduk serta mengikut garispanduan dan piawaian perancangan. ii. Menyediakan kemudahan awam di lokasi yang mudah sampai dan mesra pengguna.	▪ JPBD ▪ KPM ▪ KKM ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Menyediakan kemudahan awam yang berkualiti. iv. Mengkaji semula garis panduan perancangan yang berkaitan dengan penyediaan kemudahan-kemudahan awam untuk disesuaikan dengan keperluan semasa. v. Meningkatkan akses kepada kemudahan awam melalui kesinambungan rangkaian siar kaki yang selesa dan laluan sikal yang selamat, selesa dan mesra pengguna. vi. Membudayakan amalan pengurusan dan penyelenggaraan yang berterusan.	▪ KKR ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta ▪ JPBD ▪ Kem. berkaitan ▪ JLN ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ KPKT ▪ PBT ▪ Swasta
DPN23 Persekutaran bandar yang selamat perlu diwujudkan.	i. Menggunakan prinsip-prinsip perancangan bandar selamat.	▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Melaksanakan program Bandar Selamat secara menyeluruh.	▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT ▪ PDRM

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Meningkatkan kesedaran dan penglibatan awam di dalam keselamatan bandar. iv. Memastikan perancangan dan pembangunan bandar mengambil kira aspek mitigasi dari kesan geobencana ataupun dari risiko industri mengikut prinsip 'Hyogo Framework of Actions'.	▪ BBK ▪ JKKK ▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBT ▪ PDRM ▪ Persatuan Penduduk ▪ Rukun Tetangga ▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
DPN24 Pembentukan imej dan identiti yang bersesuaian dengan fungsi bandar dan budaya nasional yang melambangkan masyarakat pelbagai kaum.	i. Menggunakan garis panduan imej bandar. ii. Menggunakan tema yang bersesuaian berdasarkan karakter dan keunikan bandar. iii. Menjalankan kajian terperinci bagi aspek rekabentuk bandar khusus mengenai imej dan identiti bandar yang melambangkan identiti Malaysia yang berbilang kaum.	▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ JPBD ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ JPBD ▪ KeKKWA ▪ Kem.Pelancongan ▪ PBN

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iv. Menggunapakai Dasar Lanskap Negara dan Pelan Induk Lanskap.	▪ JLN ▪ JPBD ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
DPN25 Kawasan-kawasan dan bangunan-bangunan yang bernilai sejarah, mempunyai warisan budaya dan senibina unik dipulihara dan diwartakan.	i. Menyediakan inventori warisan bandar, diisyithar dan diwartakan.	▪ KeKKWa ▪ PBN
	ii. Meningkatkan bina upaya agensi pelaksana dalam mengendalikan kawasan dan bangunan warisan.	▪ BBK ▪ KeKKWa ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Menyediakan pelan pengurusan kawasan warisan.	▪ KeKKWa ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Menyediakan bajet untuk memelihara dan memulihara warisan bandar.	▪ KeKKWa
	v. Menguatkuasakan Akta Warisan Kebangsaan dan akta-akta lain yang berkaitan.	▪ KeKKWa ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	vi. Mengawal dan menyelaras pembangunan di dalam dan di sekitar kawasan atau bangunan warisan.	▪ JPBD ▪ KeKKWa ▪ PBT
	vii. Meningkatkan kesedaran orang awam menghargai warisan kebudayaan dan kesenian.	▪ BBK ▪ KeKKWa ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	viii. Menyediakan ruang dan kemudahan untuk menjalankan aktiviti kebudayaan tempatan. ix. Meningkatkan kerjasama antara pelbagai pihak dengan komuniti tempatan dalam melaksanakan projek-projek pemuliharaan warisan dan pembangunan semula bandar.	▪ JPBD ▪ KeKKWa ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ BBK ▪ JPBD ▪ KeKKWa ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta
DPN26 Pembangunan mampan dan mesra alam dijadikan asas kepada pemuliharaan alam sekitar dan meningkatkan kualiti hidup bandar.	i. Memastikan pembangunan bandar memberi penekanan kepada pengurangan pencemaran udara, bunyi dan air serta mesra kepada sungai. ii. Menguatkuasa perundangan, garis panduan dan piawaian yang berkaitan pemuliharaan alam sekitar. iii. Menggalakkan pembangunan yang mengurangkan impak kepulauan haba perbandaran.	▪ JAS ▪ JPBD ▪ KWP ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT ▪ JAS ▪ JPBD ▪ JPS ▪ PBN ▪ PBT ▪ CIDB ▪ JPS ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ REHDA

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iv. Mengkaji semula garis panduan dan piawaian yang berkaitan alam sekitar.	▪ JAS ▪ NRE

TERAS 6 : TADBIR URUS BANDAR YANG EFEKTIF

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
DPN27 Keupayaan institusi perlu diperkuuhkan untuk melaksanakan pentadbiran dan pengurusan bandar yang lebih cekap dan berkesan.	i. Menstruktur semula organisasi institusi pengurusan bandar.	▪ JKT ▪ JPA ▪ KPKT ▪ MAMPU ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Meningkatkan guna tenaga di semua peringkat PBT termasuk menambah kakitangan teknikal daripada kumpulan pengurusan dan profesional.	▪ JKT ▪ JPA ▪ KPKT ▪ MAMPU ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Merujuk dan menyesuaikan penanda aras negara maju di dalam menentukan bilangan guna tenaga profesional.	▪ JPA ▪ KPKT ▪ MAMPU
	iv. Memperluaskan perkhidmatan di peringkat Kerajaan Tempatan untuk membolehkan pusingan kerja, lebih banyak peluang kenaikan pangkat dan pertukaran pegawai di antara PBT di dalam negeri yang sama.	▪ JPA ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	v. Mengkaji semula dan menyelaras perundangan yang berkaitan pentadbiran dan pengurusan bandar.	▪ JKT ▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	vi. Mengadakan perancangan pembangunan sumber manusia yang komprehensif termasuk pusingan kerja, 'job enrichment', peluang kenaikan pangkat dan memberi latihan berterusan bagi meningkatkan keupayaan, kemampuan dan kepakaran kakitangan.	▪ INTAN/Inst. Latihan ▪ JKT ▪ JPA ▪ KPCT ▪ PBT
	vii. Menubuhkan institusi latihan khusus untuk pengurusan perbandaran.	▪ KPCT ▪ PBN
	viii. Mengadakan kepimpinan dan pengurusan yang dinamik, teguh serta prestasi keupayaan yang baik.	▪ JKT ▪ KPCT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ix. Mengenalpasti sumber hasil baru serta meningkatkan pengurusan kewangan.	▪ JKT ▪ KPCT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	x. Melaksanakan pengurusan aset yang lebih efisien dan sistematik bagi memastikan kualiti perkhidmatan dan memanjangkan jangka hayat peralatan.	▪ JKT ▪ KPCT ▪ PBT
	xi. Menyeragamkan peraturan dan prosedur yang berkaitan dengan kelulusan perancangan dan kegunaan tanah.	▪ JKPTG ▪ JPBD ▪ KPCT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	xii. Mempercepatkan kelulusan permohonan pembangunan.	▪ JPBD ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	xiii. Menggunakan teknologi maklumat dan komunikasi bagi meningkatkan pengurusan yang berkualiti dan memperbaiki pemberian perkhidmatan dengan melaksanakan sistem secara elektronik seperti 'e-licensing', 'e-assessment', 'e-submission' dan sebagainya.	▪ JKT ▪ JPBD ▪ KPKT ▪ KTAK ▪ MAMPU ▪ PBT
	xiv. Mengambil pendekatan dan kaedah inovatif bagi meningkatkan keberkesan prosedur, pengendalian yang lebih anjal, penglibatan komuniti yang lebih meluas dan penggunaan teknologi yang terkini.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ MAMPU ▪ PBN ▪ PBT
DPN28 Amalan tadbir urus korporat yang baik untuk menggalakkan budaya pengurusan yang terbuka, berintegriti dan bertanggungjawab.	i. Menggunakan prinsip tadbir urus korporat di dalam pentadbiran bagi; a. Melaksanakan program-program Islam Hadhari; b. Melaksanakan Pelan Integriti Nasional (PIN); c. Mengurangkan karenah birokrasi; d. Menjalankan pemantauan yang cekap dan tegas; e. Meningkatkan sistem penyampaian; f. Melaksana kepimpinan dan pengurusan yang berkesan; g. Mengamalkan ketelusan; h. Menguruskan kewangan dan sumber secara berhemah; dan i. Melaksanakan 'Key Performance Indicators' (KPI). ii. Menyediakan dan menerimapakai satu kod tadbir urus bandar untuk kesemua PBT.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ JKT ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Mengamalkan pengurusan dan budaya kerja yang berasaskan pengetahuan. iv. Meningkatkan penglibatan institusi secara langsung di dalam aktiviti kemasyarakatan.	▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
DPN29 Penglibatan masyarakat digalakkan dalam perancangan dan tadbir urus bandar.	i. Melaksanakan program “Local Agenda 21” dalam proses menyediakan dasar, strategi dan pelan tindakan pembangunan mampan.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	ii. Menubuhkan satu bahagian di pihak berkuasa tempatan untuk menyelaras dan menguruskan program-program untuk meningkatkan penglibatan masyarakat tempatan.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	iii. Memastikan setiap PBT menubuhkan unit perhubungan awam.	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	iv. Kerajaan persekutuan dan negeri menyediakan peruntukan kewangan untuk mengurus Program Penglibatan Masyarakat.	▪ KPKT ▪ PBN ▪ PBT
	v. Memudahkan masyarakat untuk mendapatkan maklumat berkaitan dengan perancangan dan tadbir urus bandar.	▪ KPKT ▪ PBT
	vi. Meningkatkan kesedaran masyarakat di dalam aspek perancangan dan budaya menyelenggara.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	vii. Menggalakkan penglibatan masyarakat, swasta dan badan bukan kerajaan dalam perancangan pembangunan dan mengurus persekitaran bandar.	▪ BBK ▪ JPBD ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT
	viii. Menggerakkan JKKK dan menggalakkan penubuhan persatuan penduduk dan Rukun Tetangga.	▪ JKKK ▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Rukun Tetangga
	ix. Menggalakkan syarikat swasta dan badan bukan kerajaan untuk menyumbang kepada pembangunan kemudahan masyarakat.	▪ KPKT ▪ KWP ▪ PBN ▪ PBT ▪ Swasta
DPN30 Penggunaan teknologi inovatif dalam perancangan, pembangunan dan pengurusan perkhidmatan bandar.	i. Membangun dan menggunakan teknologi inovatif dalam perancangan, penyediaan infrastruktur dan utiliti serta pengurusan perkhidmatan bandar. ii. Menggunakan teknologi maklumat dan komunikasi secara efisien untuk meningkatkan prestasi perkhidmatan bagi urusan pentadbiran dan penyebaran maklumat kepada orang awam.	▪ JPBD ▪ KPKT ▪ KSTI ▪ KTAK ▪ KWP ▪ MAMPU ▪ PBN ▪ PBT ▪ JPBD ▪ MAMPU ▪ PBN ▪ PBT

DASAR	LANGKAH	AGENSI PELAKSANA
	iii. Menggunakan teknologi yang mengurangkan penjanaan sisa.	▪ IPT/Inst Penyelidikan ▪ KPKT ▪ PBT
	iv. Menggalakkan pembinaan bangunan mesra alam dengan konsep ‘green building’ dan penggunaan tenaga yang efisien.	▪ KPKT ▪ KSTI ▪ KTAK ▪ KWP ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT
	v. Menggunakan sumber tenaga yang boleh diperbaharui secara efisien.	▪ KPKT ▪ KTAK ▪ KWP ▪ NRE ▪ PBN ▪ PBT